

СТАНОВИЩЕ за дисертационния труд на **София Петрос Муса**

*за придобиване на образователна и научна степен „доктор”,
Област на висше образование: 3. Социални, икономически и правни науки,
Професионално направление: 3.2 Психология,
докторска програма по Педагогическа и възрастова психология*

*Тема: „Личността като детерминант на родителския стил на родителите на юноши“
Научен ръководител: доц. д-р Иван Кръстев
Изготвил становището: проф. д-р Даниела Христова Тасевска, ВТУ „Св. св. Кирил и
Методий“*

I. ДАННИ ЗА ПРОЦЕДУРАТА

Дисертационният труд е обсъден и насрочен за защита от катедра „Психология” при Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

На основание чл. 9, от ЗРАСРБ, чл. 30, ал.3 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл.4, ал.3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и Решение на ФС на Философски факултет /Протокол №31/18.07.2023/ е открита процедура за провеждане на защита на дисертационния труд в катедра „Психология“ при Философски факултет на докторант в редовна форма на обучение София Петрос Муса.

Дисертационният труд е разположен в обем от 137 страници.

II. АКТУАЛНОСТ НА ПРОБЛЕМНАТА ОБЛАСТ

Дисертационният труд на София Петрос Муса разглежда значимостта на родителския капацитет за здравето психосоциално развитие на децата в етапа на юношеството. Актуалността на представената дисертация се интерпретира в отправната авторова теза за личността на родителя и прилагания от него родителски стил като детерминиращ фактор в процеса на личностово формиране на детето. Актуалността на темата е аргументирана в необходимостта от изследвания по този проблем, които обхващат анализа и познаването на стиловете на възпитание в родителската система.

Дисертационният труд е традиционно композиран в увод, три глави, обобщение, изводи, приноси, библиография и приложения. Библиографският сектор обхваща 154 заглавия (латиница) на специализирана литература, пряко кореспондираща с тематичния дискурс. Описанието на проведеното изследване е презентирано чрез 24 таблици и 31 фигури, предоставящи яснота на индикаторите за оценка и техния интерпретативен анализ.

Мотивацията на дисертанта е средоточена в теоретичната концептуализация, обвързана с убедеността, че родителството е тъждество от личностовия профил на биологичните родители. Акцент на анализа е интерпретацията на родителските задачи, които отвеждат извън границите на физическото оцеляване и насочват към формирането на личността с оглед ценностите на социалния контекст и автономната идентичност.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД, АВТОРЕФЕРАТ И НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ

В своята композиционна организация дисертационният труд се отличава както със съразмерност, така и с логическа взаимосвързаност в теоретичната и емпиричната постановка.

В хода на теоретично изложение дисертант София Муса с основание изследва корелативните зависимости между основните ключови понятия, а именно: родителство и родителстване; изследователски перспективи за родителството; отношения „родител-дете“; концептуализиране на родителския стил и видове родителски стилове; ефекти на родителския стил върху децата в семейството; връзка между личността на родителите и родителските стилове. София Муса анализира задълбочено зависимостта между личностния профил на родителя, използвания родителски стил и качеството на формиране на личностния идентитет на детето/децата в етапа на юношеството. Именно това допускане определя и методологическата рамка на емпиричното изследване, която има за фокус ролята на личността на родителите (майка и баща) върху родителските стилове.

В Глава Втора е представена методологията на изследването. По своя епиричен дизайн изследването се отличава с логически свързани и прецизно формулирани цел, задачи и хипотези. Свидетелство за експертизата на София Муса е представената в тази глава организация на описателното корелационно проучване. Изследваната популация обхваща 132 гръцки двойки (70,59% от поканените за участие 187 двойки родители) с най-малко едно дете на възраст 12-18 години от три града в Гърция: Гуменица, Килкис и Яница. Критериите за включване са респондентите да бъдат семейства с двама биологични родители на техните деца. Критериите за изключване на респондентите от корелационното проучване са попълване на въпросниците само от единия родител. Спазени са етичните съображения по осигуряване на поверителността на събраните данни и получаването на информирано писмено съгласие от страна на участниците.

За емпиричната изследователска работа са използвани шест измервателни инструмента:

- Въпросник за родителски стилове (PS-FFQ);
- Въпросник за личността на Айзенк (EPQ);
- Тест за тревожност на Спилбъргър (STAI);
- Въпросник за оценка на личностната организация (IPO);
- Скала за локус на контрола (LOC).

Проверката на издигнатите хипотези е емпирично обвързана с аналитичната интерпретация на следните зависимости:

- Съществува значима връзка между родителския стил и личността на родителите;
- Съществува значима разлика между мъжете и жените по отношение на личностните им характеристики;
- Съществува значима разлика в родителските стилове на бащите и майките на гръцки юноши.

Глава Трета на дисертационния труд представя резултатите от изследването. Емпирично получените данни са надеждно обработени с допълнителни статистически процедури. От прегледа им се констатирагат уменията на автора за прилагане на статистически програми и многоаспектен анализ на получените стойности. Ходът на анализа е в съответствие с теоретичния модел на изследването. Критериите за презентация са категоризирани съответно на контингента на изследване и търсените в избраните измерения корелати. Количественият и качественият анализ на получените резултати по изследваните величини автентично представя динамиката на индикаторите, като авторът подходящо ги презентира таблично.

Анализът на резултатите от проведеното емпирично изследване и отразените Изводи са адекватни обобщения, както на емпирично получените и анализирани данни, така и на задълбочено представения концептуален модел в теоретичното изложение. Направените изводи обобщават статистическия анализ и очертават ясни тенденции насочени към предмета и обекта на изследването. Въз основа на аргументацията са

дискутирани ограничения на проведеното изследване, както и приносите на дисертационния труд. Качественият и статистическият анализ на резултатите се отличава със задълбоченост и смисло-центрираност, съобразно логиката на издигнатите работни хипотези.

С основание отбелязвам, че в структурно, езиково и техническо отношение дисертацията е добре организирана и успешно представена в релацията „изследователско мислене и технология на научно изследване“.

В заключителния раздел на дисертацията са представени релевантни на целта на реализираното изследване изводи.

Общите резултати от изследването подчертават необходимостта от разработване на програми за семейно образование за родители, насочени към адаптирането на подходящ родителски стил и насърчаване на положителните личностни черти у тях в подкрепа на психическото благополучие на децата в семейството.

IV. НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

Научните приноси, които отговарят на съдържанието на дисертационния труд систематизирам както следва:

1. Въз основа на задълбочен теоретичен преглед са интерпретирани аналитично зависимостите между концепциите за личностния профил на родителите и постановките за формиране на подходящия родителски стил в периода на юношеството. В цялостно отношение интерпретативният анализ е релевантен на целта и задачите на изследването.
2. Разработена е оригинална емпирична програма за проверка на издигнатите хипотези по избраната проблематика.
3. Осъществено е описателно корелационно проучване на територията на Република Гърция относно наличието на връзка между личностните черти на родителите и родителските стилове и относно свързаните с пола различия в личността на родителите и родителските стилове.
4. Анализът на резултатите разкрива овладените умения на докторанта за научно и аргументирано изследване на теоретично и приложно ниво.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд, авторефератът, свързаните с темата 4 научни публикации и съдържащите се научно-приложни приноси ми дават основание да предложа на членовете на Уважаемото научно жури, на София Петрос Муса да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.2. Психология, докторска програма по Педагогическа и възрастова психология.

22.08.2023 г.

*Изготвил становището: (п)
(проф. д-р Даниела Тасевска)*

OPINION
Sofia Petros Moussa 's dissertation

*for the acquisition of an educational and scientific degree "doctor",
Field of higher education: 3. Social, economic and legal sciences,
Professional direction: 3.2 Psychology,
doctoral program in Educational and Age Psychology*

Topic: "Personality as a Determinant of Parenting Style of Adolescent Parents"

Research supervisor : Prof. Dr. Ivan Krastev

Prepared the statement : Prof. Dr. Daniela Hristova Tasevska, of St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Department of Psychology

I. PROCEDURE DETAILS

The dissertation work has been discussed and scheduled for defense by the Department of Psychology at the Faculty of Philosophy of the SWU "Neofit Rilski" – Blagoevgrad.

Pursuant to Art. 9, of the ZRASRB, art. 30, para. 3 of the Regulations for the Implementation of the ZRASRB, art. 4, para. 3 of the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at the Neofit Rilski University of Applied Sciences and Decision of the FS of the Faculty of Philosophy (Protocol No. 31/18.07.2023) open procedure for the defense of the dissertation work in the Department of Psychology at the Faculty of Philosophy of full-time doctoral student Sofia Petros Moussa.

The dissertation work is located in a volume of 137 pages.

II. ACTUALITY OF THE PROBLEM AREA

SofiaTm0 g0 G(hID 25BDC88(L)21(I)-4TH)7,0RT/F2 1u

parenting style and types of parenting styles; effects of parenting style on children in the family; relationship between parents' personality and parenting styles. Sofia Moussa analyzes in depth the dependence between the parent's personality profile, the used parenting style and the quality of the formation of the child/children's personal identity in the stage of adolescence. It is this assumption that determines the methodological framework of the empirical research, which focuses on the role of the parents' personality (mother and father) on parenting styles.

In Chapter Two, the research methodology is presented. Due to its empirical design, the research is distinguished by logically connected and precisely formulated goals, tasks and hypotheses. A testament to Sofia Moussa's expertise is the organization of the descriptive correlational study presented in this chapter. The studied population included 132 Greek couples (70.59% of the invited 187 pairs of parents) with at least one child aged 12-18 years from three cities in Greece: Goumenitsa, Kilkis and Yanitsa. Inclusion criteria were that respondents were families with two biological parents of their children. The criteria for excluding respondents from the correlational study were the completion of the questionnaires by only one parent. The ethical considerations of ensuring the confidentiality of the collected data and obtaining informed written consent from the participants were respected.

Six measuring instruments were used for the empirical research work:

- Parenting Styles Questionnaire (PS - FFQ);
- Eysenck Personality Questionnaire (EPQ);
- Spielberger Anxiety Test (STAI);
- Personal Organization Assessment Questionnaire (IPO);
- Locus of Control (LOC) Scale .

The verification of the raised hypotheses is empirically linked to the analytical interpretation of the following dependencies:

- There is a significant relationship between parenting style and parents' personality;
- There is a significant difference between men and women in terms of their personality characteristics;
- There is a significant difference in the parenting styles of fathers and mothers of Greek adolescents.

Chapter Three of the dissertation presents the results of the research. Empirically obtained data are reliably processed with additional statistical procedures. From their review, the author's skills in applying statistical programs and multi-aspect analysis of the obtained values are ascertained. The course of the analysis is in accordance with the theoretical model of the study. The presentation criteria are categorized according to the study contingent and the correlates sought in the selected dimensions. The quantitative and qualitative analysis of the obtained results according to the investigated values authentically presents the dynamics of the indicators, and the author appropriately presents them in a table.

The analysis of the results of the conducted empirical research and the reflected Conclusions are adequate summaries, both of the empirically obtained and analyzed data, and of the conceptual model presented in depth in the theoretical exposition. The conclusions drawn summarize the statistical analysis and outline clear trends directed to the subject and object of the study. Based on the argumentation, limitations of the conducted research are discussed, as well as the contributions of the dissertation work. The qualitative and statistical analysis of the results is characterized by thoroughness and meaning-centeredness, according to the logic of the raised working hypotheses.

I note with good reason that in structural, linguistic and technical terms the dissertation is well organized and successfully presented in the relation "research thinking and technology of scientific research".

In the final section of the dissertation, conclusions relevant to the purpose of the research are presented.

The general results of the study emphasize the need to develop family education programs for parents aimed at adapting an appropriate parenting style and promoting positive personality traits in them to support the mental well-being of children in the family.

IV. SCIENTIFIC AND SCIENTIFIC-APPLIED CONTRIBUTIONS

I systematize the scientific contributions that correspond to the content of the dissertation work as follows:

1. Based on a thorough theoretical review, the relationships between the concepts of the parents' personality profile and the formation of the appropriate parenting style in the period of adolescence are analytically interpreted. Overall, interpretive analysis is relevant to the purpose and objectives of the study.
2. An original empirical program has been developed to test the raised hypotheses on the selected issue.
3. A descriptive correlational study was carried out on the territory of the Republic of Greece regarding the existence of a relationship between parents' personality traits and parenting styles and regarding gender-related differences in parents' personality and parenting styles.
4. The analysis of the results reveals the mastered skills of the doctoral student for scientific and reasoned research at the theoretical and applied level.

V. CONCLUSION

the 4 scientific publications related to the topic and the contained scientific and applied contributions give me the reason to propose to the members of the Honorable Scientific Jury that *Sofia Petros Moussa* be awarded the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, Professional direction 3.2. Psychology, doctoral program in Educational and Age Psychology.

22.08.2023

Prepared the opinion: (s)
(Prof. Dr. Daniela Tasevska)